

*Magam vagy magamat?**

RÁKOSI GYÖRGY

1. Bevezetés

A tárgyként használt egyes szám 1. és 2. személyű visszaható névmás a tárgyrat választhatóan veheti fel a magyarban:

- (1) a. *A mennyekben éreztem magam(at).*
- b. *Érezd jól magad(at).*

Ezt a jelenséget lényegében szabad variációként írja le az adatokat ismertető szakirodalom, három releváns tényezőre hívva fel a figyelmet (lásd többek közt GRÉTSY–KOVALOVSKY 1985: 556, KUGLER–LACZKÓ 2000: 163, H. VARGA 2009: 22–23). Egyrészt a tárgyrag elmaradása többes számban sokkal kevésbé gyakori és erősen regiszterfüggő, egyes szám 3. személyben pedig egyáltalán nem lehetséges. Másrészt a nyelvi rendszer szintjén a tárgyrag kitételének egyik hajtóereje lehet az egyértelműségekre való törekvés, hiszen a ragtalan változat egyéb mondattani szerepekben is használatos. Lehet például nyomatékosító elem (*Én magam megyek oda*), jelöletlen birtokos (*a magam idejében*), vagy személyragozható névutó bővítménye (*magam mellett*).¹ Harmadrészt pedig a tárgyrag elhagyhatósága motiválható azzal az ismert ténnyel, hogy a visszaható névmás birtokos szerkezet grammatikalizációjaként jött létre (KERTÉSZ 1911), és még a szinkrón nyelvállapotban is mutat birtokos szerkezeti jellemzőket (RÁKOSI 2011). Vagyis a *láttam magam(at) a tükörben* és a *láttam az arcom(at) a tükörben* közt lényegi analógiát tételezhetünk fel.

* Köszönöm a tanulmány témájában a Károli Gáspár Református Egyetemen 2023. március 9-én tartott előadásom hallgatóságának az értékes hozzászólásokat, különösen Fejes Lászlónak az előadáshoz fűzött megjegyzéseit.

A tanulmány az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-22-5 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával, valamint a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

¹ Ez a fajta funkcionális érv ugyanakkor nem magyarázza a paradigma egyes elemei közt a tárgyrag elhagyhatóságában mutatkozó variációt, vagyis például azt a tényt, hogy míg az *Érezzétek jól magatokat* esetében a tárgyrag kitétele kötelező a legtöbb beszélő számára, addig az (1b) esetén a tárgyrag elhagyása a gyakoribb. Ebben a tanulmányban azt igyekszem megmutatni, hogy az itt leírt variáció alapvetően nem funkcionális tényezők függvénye.

A tanulmány elsődleges célja annak igazolása, hogy az (1) által illusztrált jelenség alapvetően nem szabad variáció. A szinkrón nyelvállapotban általában véve a tárgyrag nélküli változat a gyakoribb. Ugyanakkor tendenciaszerű összefüggés figyelhető meg a visszaható névmás kötött változós használata és a tárgyrag hiánya, valamint a referenciális előfordulások és a tárgyrag kitétele közt. Mivel a visszaható névmási anafora alapvető nyelvtani funkciója a kötött változós olvasatok kódolása, a tárgyrag elmaradása ilyenkor tekinthető a grammatikalizációs folyamat egy, a referenciális használatokhoz képest előrehaladottabb állomásának. Amikor a visszaható névmás nem kötött változóként funkcionál, a birtokos szerkezeti jellemzők erősebbek, és a beszélők ilyenkor inkább preferálhatják a tárgyrag kitételét.

Ebben a megközelítésben a tárgyrag elűnése része a grammatikalizációs folyamatnak, és lényegében egy alete az É. KISS és MUS (2022) által ex p t á c i ó n a k tekintett, az ugor és a szamojéd nyelvek névmási rendszereire különösen jellemző jelenségnek. Ezekben a nyelvekben az eredetileg birtokos szerkezetű névmási elemek birtokos jellege elveszhet, és a birtokosi morfológia funkcióváltással akkuzatív allomorfként értelmeződik újjá. É. KISS és MUS (2022) szerint az *engem* és a *téged* is egy ilyen folyamat eredményeként jött létre, és az esetükben a tárgyragos alak (*engemet*, *tégedet*) a mai beszélők többsége számára már egy erősen archaikus változat. A tanulmányban megmutatom, hogy a *magamat* és a *magadat* is egy hasonló történeti változáson mentek keresztül, annyi különbséggel, hogy a visszaható névmások esetén a tárgyrag kitétele még a szinkrón nyelvállapotban is elérhető lehetőség.

2. A történeti adatokhoz

D. MÁTAI szerint az ómagyar korban egyes szám 1. és 2. személyben együtt élt a tárgyragos és a tárgyrag nélküli változat, vagyis a *magam/magad* és a *magamat/magadat* alakok egyaránt gyakoriak voltak tárgyi szerepben (1999: 225). A történeti korpuszokból származó adatok azonban a tárgyragos változat egyértelmű dominanciáját mutatják. Érdeemes megjegyezni, hogy ebben a nyelvtörténeti szakaszban már egyébként általánossá vált a tárgyrag használata a nyelvtani rendszer egészében.²

Az Ómagyar Korpuszban például a *magamat* 134, a *magadat* pedig 227 előfordulással szerepel.³ A *magam* 53-szor fordul elő, de ezekből az előfordulásokból csak 2 tekinthető tárgyi funkciójú találatnak, a *magad* esetében pedig 42

² Leszámítva az (S)OV sorrendet még ekkor is őrző igeneves szerkezeteket, ahol a ragtalan tárgyak rendszeresen előfordulnak a korai kódexirodalom szövegeiben is (lásd KÁROLY 1956, É. KISS 2014).

³ Az Ómagyar Korpuszban döntően ómagyar kori és kisebb részben középmagyar kori szövegelemek találhatók. A keresést a korpusz normalizált részén végeztem.

előfordulásból 8. Ez utóbbiak közül idézek most kettőt. A (2a) forrása a Czech-kódex (1513), a (2b)-é pedig a Simor-kódex (16. század eleje).

(2) a. *ne akarjad magad thw-le el vonny*
'ne akarjad magad tőle elvonni'

b. *es minec hizod magad lenni istenec, es ember nec elotte*
'és minek hiszed magad lenni istennek és embernek előtte'

Összességében tehát a *magamat* 134 előfordulásával a *magam* 2 tárgyi előfordulása áll szemben a korpuszban, a *magadat* 227 előfordulása mellett pedig a *magad* 8 tárgyi előfordulását találjuk.

Hasonló arányok jellemzik a Történeti Magánéleti Korpuszból kinyerhető adatokat is.⁴ Ebben a korpuszban a *magamat* 417 alkalommal fordul elő, a *magadat* pedig 103-szor. A *magam* előfordulásainak száma 854, de ezekből csak összesen 12 kapott *akkuzatívusz* jegyet az annotációban, vagyis ezek szerepelnek tárgyként. A *magad* esetében pedig a 183 előfordulásból 45 tárgyi besorolású ilyen értelemben.

Mind a két történeti korpusz esetében azt látjuk tehát, hogy a tárgyragos változat sokkal gyakoribb, mint a tárgyként használt jelöletlen visszaható névmás. Ez azt mutatja, hogy az ómagyarra korban, amikor a tárgyrag használata már általánosan jellemző, a visszaható névmás paradigmáját alapvetően a tárgyragos alakok határozzák meg. Ha a szinkrón nyelvéllapotban ehhez képest a tárgyatlan alakok növekvő arányát találjuk, akkor az egy olyan nyelvi változásról tanúskodik, amely az ómagyar kor és az újmagyar kor közt ment végbe. Vagyis a ragtalan alakok nagyarányú jelenléte a szinkrón nyelvéllapotban nem az ősmagyar kori állapotok továbbélése, hanem az ómagyar kortól a jelenkorig zajló változás eredménye.

3. Tárgyragos és tárgyrag nélküli változatok a mai magyarban

3.1. A visszaható névmások alapvetően kötött változóként funkcionálnak a magyarban csakúgy, mint más nyelvekben. Ez az olvasat kötelező például kvantoros előzmények esetén (3a), vagy olyan inherensen reflexív igei predikátumoknál, ahol a tárgy csak visszaható névmás lehet (3b).

(3) a. *Mindenki megnézte magát a tükörben.*
b. *Tegnap János jól kimulatta magát.*

⁴ A Történeti Magánéleti Korpusz 1772 előtti magánlevelek szövegeit és peres eljárások jegyzőkönyveit tartalmazza. A korpusz morfológiai annotációja automatizált módon készült, de kézzel ellenőrizték és javították (lásd DÖMÖTÖR és mtsai 2017). A keresési eredmények áttekintése alapján az itt közölt adatok a tendenciákat illetően megbízhatónak tekinthetők.

A magyar visszaható névmások, különösen 1. személyben, képesek ugyanakkor referenciális névmásként is viselkedni, vagyis adott esetben lehetnek k o r e - f e r e n s e k tagmondatbeli előzményükkel. Az alábbi, a Magyar Nemzeti Szövegtárból (MNSZ) vett adatok ezt a lehetőséget illusztrálják.

- (4) a. *Az utazásért nemcsak mások irigyeltek, én is irigyeltem magamat.*
b. *Átvágva a piactéren közeleg végre barátom, Ligeti Miklós könyvkereskedő. Tulajdonképpen nyomorúságos vigéc, könyvkereskedőnek csak ő nevezi magát, mert szebben hangzik, mintha tevékenységi körét pontosan meghatározná.*

A (4a) mondat második tagmondata például az adott kontextusban csak azt jelentheti, hogy én osztozom másokkal abban a tulajdonságban, hogy irigylem azt, aki én vagyok.⁵ Ezt az olvasatot úgy kapjuk meg, ha az *én* és a *magamat* koreferensek, vagyis külön-külön utalnak a beszélőre. Hasonlóképpen a (4b) kontextusában az igaz másokra, hogy ők nem nevezik Ligeti Miklóst könyvkereskedőnek: ez a tulajdonság (vagyis Ligeti Miklós könyvkereskedőnek tekintése) csak magára Ligeti Miklósról igaz.

A szinkrón nyelvéllapotban, mint a 3.2-ben látni fogjuk, az E/1 és E/2 tárgyi visszaható névmások tárgyrag nélküli változata a gyakoribb, és feltételezhetjük, hogy a jelölt, referenciális olvasat nyelvi kifejezésére éppen a kevésbé gyakori, tárgyragos változatot használják inkább a beszélők. A magyarral foglalkozó szakirodalomban tudomásom szerint egyedül SZÉCSÉNYI (2017: 157, 9. lábjegyzet) említi meg ezt a lehetőséget. SZÉCSÉNYI szerint az (5a) kérdés általában arra irányul, hogy a hallgató elszenvedett-e valamilyen sérülést, míg az (5b) esetén arra vagyunk kíváncsiak, hogy ütést mért-e magára. Az előbbi esetben a *magad* kötött változó egy inherensen reflexív igei predikátum mellett, az (5b)-ben viszont egy, a rejtett alannyal koreferens névmási elem (szándékosan megütni lehet mást is).

- (5) a. *Megütötte magad?*
b. *Megütötte magadat?*

A továbbiakban azt igyekszem megmutatni, hogy ez az összefüggés, ha csak a tendencia szintjén is, de jellemző a mai magyar nyelvéllapotra. Vagyis a beszélők a kötött változós olvasatok kifejezésére jellemzően az E/1 és E/2 visszaható névmások tárgyrag nélküli változatát választják, míg a referenciális olvasatok esetén a tárgyragos változatot a preferált.

3.2. A tárgyragos és a tárgyrag nélküli változatok eloszlását jól jellemezhetjük a Magyar Nemzeti Szövegtárból vett adatokkal. Mivel a tárgyrag nélküli alak gyakran szerepel az alannyal asszociált nyomatékosító elemként az ige előtt (*Én magam hallottam ezt*), olyan példákat kerestem, ahol a visszaható névmás közvetlenül a tárgyragozású ige után, vagy a tárgyragozású ige utáni második

⁵ A kötött változós olvasaton mindenki saját magát irigyelné.

pozícióban található. Az ilyen találatok nagy arányban megbízhatóak, vagyis ezekben a helyzetekben a tárgyrag nélküli visszaható névmás döntően az ige tárgyakként van jelen.

A fenti hipotézisünk tesztelésére érdemes összevetni az elsődleges visszaható névmást összetettebb változatával, az *önmagam*-mal. A két anaforatípus közti legfontosabb különbség ugyanis éppen az, hogy az *önmagam* jobban használható referenciális olvasatok kifejezésére (RÁKOSI 2011). Nem állhat például inherensen reflexív predikátumok mellett (6a), állítmányi funkcióban azonban kötelező (6b).

(6) a. *Tegnap jól kimulattam (*ön)magam.*

b. *A színésszel az a baj, hogy nem tud *(ön)maga lenni, mindig szerepet játszik.* (MNSZ)

Így azt várjuk, hogy az *önmagamat* relatíve gyakoribb lesz, mint a *magamat*, hiszen az *önmagamat* gyakrabban használatos referenciális névmásként.

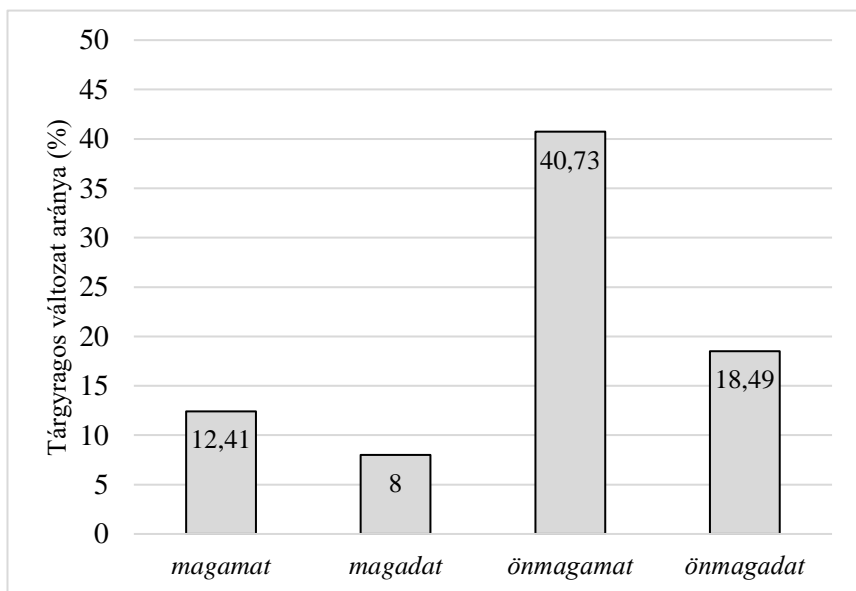
A Magyar Nemzeti Szövegtárból nyert adatok meg is felelnek ennek a várákozásnak. Az egyes változatok előfordulási gyakoriságait az 1. ábra szemlélteti.

visszaható névmás	mondatbeli helyzet	
	V _{tr} utáni első pozíció	V _{tr} utáni második pozíció
<i>magamat</i>	4095	1836
<i>magam</i>	32436	9429
<i>magadat</i>	1406	1166
<i>magad</i>	18825	10758
<i>önmagamat</i>	177	91
<i>önmagam</i>	282	108
<i>önmagadat</i>	97	87
<i>önmagad</i>	364	447

1. ábra. A tárgyragos és a tárgyrag nélküli alakok előfordulásai az MNSZ-ben

Ahogy a nyers is adatokból is jól látszik, a tárgyrag nélküli változat minden esetben gyakoribb, mint a tárgyragos. Az előfordulási gyakoriságok jobb áttekinthetőségét segíti a 2. ábra, ahol a tárgyragos változatok relatív gyakoriságát vethetjük össze. A *magamat* gyakoriságát például úgy kapjuk meg, hogy az ige utáni első és második pozícióra vonatkozó előfordulásainak összegét elosztjuk a *magamat* és a *magam* összes, az 1. ábrán szereplő előfordulási értékeinek az összegével (és az eredményt százalékosítjuk).⁶ Ez a gyakorisági érték azt mutatja meg, hogy az adott visszaható névmás tárgyi előfordulásai közt milyen arányt képviselnek a tárgyragos alakok az MNSZ-ben.

⁶ Vagyis a *magamat* relatív gyakorisága $(N_{magamat}/(N_{magamat} + N_{magam})) \times 100$, ahol az N értékei az 1. ábra táblázatának adott sorában szereplő értékek összegei.

2. ábra. A tárgyragos alakok relatív gyakorisága az MNSZ-ben

Látható, hogy az összetett visszaható névmás jóval gyakrabban veszi fel a tárgyragot ebben a két ige utáni pozícióban, mint az elsődleges visszaható névmás. Ezt a tényt jól magyarázza a feltételezésünk, miszerint a tárgyrag használata a referenciális olvasatok esetén preferált, hiszen, mint fentebb láttuk, az *önmagam* alkalmasabb ilyen olvasatok kifejezésére, mint a *magam*. Jellemző ugyanakkor a mai magyar nyelvre, hogy egyik esetben sem gyakoribb a tárgyragos változat, mint a tárgyrag nélküli. A *magamat* és a *magadat* esetében kifejezetten alacsony a tárgyragos változat aránya, különösen ha összevetjük ezeket az adatokat a 2. részben tárgyalt történeti adatokkal.

Érdekes megfigyelni azt is, hogy a tárgyragnélküliség mind a két névmás esetében sokkal inkább jellemzi az 2. személyű változatot, mint az 1. személyűt. Ennek a különbségnek egy lehetséges oka éppen az lehet, hogy a beszélőre, mint a legprominensebb diskurzusszereplőre, viszonylag könnyebb visszaható névmással utalni akkor is, amikor a névmásnak nincs lokális előzménye a mondat szerkezetben. Az ilyen esetekben a visszaható névmás mindig referenciális, sokszor ki is cserélhető a személyes névmással. A következő alrészben néhány konkrét adattípuson mutatom meg, hogyan befolyásolja a visszaható névmás szemantikája a tárgyragos és a tárgyrag nélküli változat eloszlását.

3.3. Az E/1. visszaható névmás tárgyi szerepben tehát ritkán veszi fel a tárgyragot az ige utáni első két pozícióban a mai magyarban. Mivel az adatok közt többségben vannak azok a szerkezetek, ahol a visszaható névmás az alapvető szerepének megfelelően változóként kötve van egy tagmondatbeli előzményhez, a 2.

ábrán szereplő adatok nem váratlanok. Olyan szerkezetekben azonban, melyek a névmás referenciális interpretációját követelik meg, más arányokat várunk. A (7)-beli példák ilyen szerkezeteket reprezentálnak. A számadatok a két változat MNSZ-beli előfordulási gyakoriságát írják le.

(7) a. *beleértve magamat/magam*: 44/4

Ez az ellenzék, beleértve magamat is, bármilyen szívósan és ügyesen, de zárt körben, belterjesen politizált.

b. *csak magamat/magam okolhatom*: 19/1

Csak magamat okolhatom, egyértelműen én hibáztam.

c. *N.ACC és magamat/magam*: 81/36

Lealacsonyítom őket és magamat.

A (7a)-ban a visszaható névmásnak csak diskurzuselőzménye van (a beszélő), kitett nyelvi előzménye nincs. A (7b)-ben a visszaható névmás a mondat fókusz, és mint olyan, referenciális értelmezést követel meg (lásd SZÉCSÉNYI 2017). A (7c)-ben pedig egy mellérendelő szerkezet egyik tagja, és mint olyan, kívül esik a szorosabb értelemben vett kötéselmélet hatókörén (ehhez lásd REINHART és REULAND 1993). Mindegyik esetben azt látjuk, hogy a tárgyragos változat előfordulási gyakorisága nagyobb, mint a tárgyrag nélküli változaté.

Inherensen reflexív igei predikátumok esetén (vagyis ahol a tárgy kötelezően az alanyhoz kötött visszaható névmás) viszont fordított arányokat látunk. A (8)-hoz fűzött adatok szintén az MNSZ-beli előfordulások számai.

(8) a. *lemma rászán + magamat/magam*: 34/398

Most sem tudtam rászáni magam, hogy elutasítsam.

b. *lemma kihúz + magamat/magam*: 16/113

Fő a megjelenés. Ha kihúzom magam, semmi görnyedtség.

c. *lemma megerőltet + magamat/magam*: 8/113

Ha megerőltetném magam, tán a mondatai is előjönnének.

Ezek az adatok is megerősítik tehát a hipotézisünket, mely szerint az egyes szám 1. és 2. személyű visszaható névmások tárgyragos alakjait a beszélők elsősorban akkor használják, amikor a névmás referenciális interpretációt kap.⁷

4. Összefoglalás és kitekintés

A tanulmányban az egyes szám 1. és 2. személyű, tárgyi szerepű visszaható névmások morfológiájáról két megállapítást tettünk. Egyrészt láttuk, hogy míg az ómagyar és a középmagyar korban a tárgyragos változat sokkal gyakoribb volt, a mai nyelvállapotot már általában véve a tárgyrag nélküli változat dominanciája

⁷ Bár itt külön nem tárgyaltuk, de a (7) és a (8) által jellemzett környezetekben a 2. személyű alak is az 1. személyűhöz hasonlóan viselkedik.

jellemzi. Vagyis a történeti változások során a tárgyrag fokozatosan visszaszorult ebben a szerkezetben. Másrészt, és ezzel együtt is, a *magamat* és a *magadat* elérhető a mai beszélők számára is. Úgy tűnik azonban, hogy egyfajta munkamegosztás alakult ki a tárgyragos és a tárgyrag nélküli változat közt: az előbbit nagyobb gyakorisággal használják a beszélők a visszaható névmás referenciális használatainak a nyelvi kódolására.

A tárgyrag visszaszorulása, és a szinkrón nyelvállapotban a referenciális olvasatokhoz való kapcsolódása a visszaható névmás birtokosi szerkezetének egyre előrehaladottabb grammatikalizációjaként értelmezhető. Ahogy a bevezető részben láttuk, a tárgyrag eltűnése az eredeti birtokos morfológia funkcióváltásával jár együtt: É. KISS és MUS (2022) modelljében a birtokos személyragozás akkuzatívuszi allomorfként kezd viselkedni. A történeti adatokból tudjuk, hogy a visszaható névmás birtokosi szerkezetének grammatikalizációja egyéb tulajdonságokat is érintett. Az ómagyar korban például még jellemző volt, hogy a személyes névmási *b i r t o k o s* is megjelent a visszaható névmáson (*én|magamat, ennen magamat*, stb., lásd KERTÉSZ 1911). Ennek az elemnek a fokozatos eltűnése és archaikus jellegé válása a jelen tanulmány következtetései alapján párhuzamba állítható a tárgyrag eltűnésével: mind a két változás a visszaható névmás eredeti birtokosi szerkezetének fokozatos grammatikalizációját mutatja.

Mindez azt is jelenti, hogy a referenciális olvasatok kifejezésére preferált tárgyragos változat a szinkrón nyelvállapotban kevésbé grammatikalizálódott, mint a tárgyrag nélküli; vagyis a *magamat* és a (tárgyi) *magam* tekinthető két külön lexikai tételnek is. Az előbbi esetben éppen a még nem teljesen kiüresedett birtokosi szerkezet az, ami különösen alkalmassá teszi ezt a változatot a referenciális olvasatok kifejezésére.

A tanulmány elsősorban korpuszos adatokra épít. Mivel az itt ismertetett általánosítások tendenciaszerűen jellemzik a jelen magyar nyelvállapotot, ahol viszonylag jelentős variáció lehet az egyes beszélők közt is, további, elsősorban kísérletes adatok gyűjtése is szükséges a jelen következtetéseink megerősítéséhez. Nem tértem ki ebben a tanulmányban arra sem, hogy a birtokos szerkezetek esetén milyen mértékben lehetséges a mai magyarban a tárgyrag elhagyása, vagyis melyik alakot választják a beszélők az *eladtam a házam(at)* és hasonló szerkezetek esetében. Az előzetes korpuszos vizsgálataim ugyanakkor azt mutatják, hogy ilyenkor sokkal kevésbé gyakori a tárgyrag elmaradása, mint a visszaható névmás esetében. Mindez azt erősíti, hogy visszaható névmás tárgyragnélkülisége egy nyelvtanilag is releváns tény, ahogy ebben a tanulmányban ezt igyekeztem is megmutatni.

Irodalom

- DÖMÖTÖR ADRIENNE–GUGÁN KATALIN–NOVÁK ATTILA–VARGA MÓNICA 2017. Kiütérés a morfológiai labirintusból — korpuszépítés ó- és középmagyar kori magánéleti szövegekből. *Nyelvtudományi Közlemények 113*: 85–110.
- GRÉTSY LÁSZLÓ–KOVALOVSZKY MIKLÓS 1985. *Nyelvművelő kézikönyv 2*. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- KÁROLY SÁNDOR 1956. *Igenévszisztemünk a kódexirodalom első szakaszában*. Nyelvtudományi Értekezések 10. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- KERTÉSZ MANÓ 1911. *Maga*. *Magyar Nyelv 7*: 5–15.
- É. KISS KATALIN 2014. Az ősmagyar SOV szórendtől az ómagyar 'topik-fókusz-V-X*' szórendig. In: É. KISS KATALIN szerk., *Magyar generatív történelmi mondattan*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 14–33.
- É. KISS KATALIN–MUS NIKOLETT 2022. The reflexive cycle. From reflexive to personal pronoun in Uralic. *Journal of Uralic Linguistics 1/1*: 43–66.
- KUGLER NÓRA–LACZKÓ KRISZTINA 2000. A névmások. In: KESZLER BORBÁLA szerk., *Magyar grammatika*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- D. MÁTAI MÁRIA 1999. A névmások története a középmagyar kor végéig. *Magyar Nyelvőr 123*: 438–464.
- ORAVECZ CSABA–VÁRADI TAMÁS–SASS BÁLINT 2014. The Hungarian Gigaword Corpus. In: *Proceedings of LREC 2014*. Reykjavik, ELRA. 1719–1723.
- RÁKOSI GYÖRGY 2011. Összetett visszaható névmások a magyarban. In: KENESEI ISTVÁN–BARTOS HUBA–SIPTÁR PÉTER szerk., *Általános Nyelvészeti Tanulmányok 23. Új irányok és eredmények a mondattani kutatásban*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 351–376.
- REINHART, TANYA–ERIC REULAND 1993. Reflexivity. *Linguistic Inquiry 24/4*: 657–720.
- SIMON ESZTER–SASS BÁLINT 2012. Nyelvtechnológia és kulturális örökség, avagy korpuszépítés ómagyar kódexekből. In: PRÓSZÉKY GÁBOR–VÁRADI TAMÁS szerk., *Általános Nyelvészeti Tanulmányok 24. Nyelvtechnológiai kutatások*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 243–264.
- SZÉCSÉNYI TIBOR 2017. A visszaható névmás esete a fókuszpozícióval. Avagy ki látja Drakulát a tükörben? In: SZÉCSÉNYI TIBOR–NÉMETH T. ENIKŐ szerk., *Stratégiák és struktúrák. Tanulmányok Kenesei István 70. születésnapjára*. Szeged, JATEPress. 141–160.
- H. VARGA MÁRTA 2009. Az ún. fakultatív módon redundáns grammatikai jelenségekről. *Hungarológiai Évkönyv 10*: 20–26.

Myself or myself.ACC?

I argue in this study that the apparent optionality of the accusative case marker on 1SG and 2SG reflexives in contemporary Hungarian is not an instance of free variation between an accusative-marked and an unmarked form. As corpus evidence shows, the

spellout of accusative morphology correlates with referential uses of the reflexive. The emerging picture is that the use of accusative morphology on these reflexives has been on the decline since the old Hungarian period, and it is a marked option in the synchronic state of the language, where speakers tend to avoid overt case morphology when the reflexives is interpreted as a bound variable.

Keywords: reflexive anaphor, binding, coreference, accusative case

Rákosi György
ORCID: 0000-0002-2843-3233
Debreceni Egyetem
rakosigy@unideb.hu